

חזית תימן: בניית הרתעה ישראלית לצד מאמץ אזורי מתואם

נועה לזימי¹ | אוגוסט 2025

כוחות ממשלה אנטי-חות'יים בתימן, 2020 (קרדיט: Mohammed al-wafi, Shutterstock)

¹ המחברת מבקשת להודות לענבל נסים לובטון, חוקרת תימן מהאוניברסיטה הפתוחה ומרכז משה דיין באוניברסיטת תל אביב, על ייעוץ מקצועי ועל תרומה משמעותית לגיבוש תובנות מרכזיות ולשיפור המסמך.

עיקרי הדברים

- החות"ים ביססו את שלטונם בצפון-מערב תימן באמצעות שילוב של סיוע איראני, השתלטות על מוסדות המדינה וניצול הפילוג בין יריביהם. דפוס הפעולה החות"י מבוסס על מחזוריות של הסלמה ומשא ומתן תוך ניצול הפוגות לצורך שיקום ובניין כוח.
- חמושים באידיאולוגיה קיצונית וביכולת תמרון מתוחכמת במארג השבטי והפוליטי של תימן, ובצד מאמצים לגייס לגיטימציה בזירה הערבית ולגוון את מקורות האמל"ח, לרבות רוסיה וסין, הצליחו החות"ים למצב עצמם כשחקן אזורי בעל השפעה. וכך, איום שנראה תחילה כמטרד מקומי עלול להתפתח לאתגר אסטרטגי משמעותי עבור ישראל.
- עוצמתם מושתתת פחות על יכולות עצמאיות ויותר על חולשת הקואליציה שמולם; הם מפגינים תעוזה אידיאולוגית וצבאית, אך סובלים ממגבלות חומריות ומקווי אספקה שאינם יציבים, במיוחד על רקע היחלשות איראן.
- הימנעות סעודית ואמירית מהסלמה, לצד רתיעה בינלאומית מפעולה תקיפה, מנעה בידוד כלכלי אפקטיבי של החות"ים ואפשרה את שימור שליטתם ומקורות הכנסתם.
- בהתמודדת עם האיום החות"י, ישראל נדרשת לפעול בשני מסלולים מקבילים: קידום מאמץ אזורי מתואם בהובלת ארה"ב ובעלות בריתה, לצד היערכות אסטרטגית למערכה עצמאית וארוכת טווח שתבטיח את חופש הפעולה הישראלי גם בהיעדר גיבוי בינלאומי.

מבוא

המורדים החות"ים ("אנצאר אללה": תומכי האל), השייכים לזרם השיעי-זידי, פתחו במרד גלוי נגד ממשלת תימן ב-2004 כתגובה להתחזקות תנועות סוניות-סלפיות במחוז סעדה ולהשפעה הסעודית הגוברת במדינה. המורדים ראו במנהיגי תימן שליטים מושחתים ודכאניים כלפי המיעוט הזידי וכלי שרת בידי המערב וסעודיה. עד 2009, לאחר שישה שבבי לחימה מול כוחות הביטחון התימניים, הצליחו החות"ים להקים אוטונומיה בצפון-מערב תימן עם מערכת ממשל נפרדת.

במסגרת גל המחאות של "האביב הערבי" פרצו בשנת 2011 הפגנות נגד נשיא תימן דאז, עלי עבדאללה סאלח, והעימותים בין תומכי הנשיא למתנגדיו הסלימו לכדי מלחמת אזרחים. בפברואר 2012 הושבע לנשיאות סגנו של סאלח, עבד רבו מנסור האדי, אך מאבקי הכוחות במדינה לא פסקו. החות"ים ניצלו את הכאוס הפנימי בתימן להרחיב את אחיזתם, ובספטמבר 2014 כבשו המורדים שטחים נרחבים מצנעא וחודיידה, במידה רבה הודות לברית שכרתו עם הנשיא המודח סלאח, שלאחר מכן חוסל על ידם. בינואר 2015 הושלם כיבוש הבירה צנעא, הנשיא האדי סולק מארמון המלוכה (ונמלט לעדן), והחות"ים הקימו ממשלת מעבר.

בתגובה להדחת האדי במרץ 2015, [פתחה](#) קואליציה של מדינות ערביות ומוסלמיות בהובלת סעודיה במבצע צבאי שנועד להדוף את החות'ים ולהחזיר את השלטון לידי הממשלה התימנית הגולה. כוחות הקואליציה, בסיוע לוגיסטי ומודיעיני מארה"ב, ביצעו תקיפות ממוקדות נגד מתקני שיגור טילים ומחסני נשק של המורדים, ואף הטילו מצור יבשתי, ימי ואווירי על מנת לחסום את האספקה האיראנית לחות'ים. ברם, ניסיונותיהם להביס את החות'ים ולייצב את תימן כשלו בשל המורכבות הטופוגרפית בשטח, הלוחמה הא-סימטרית הנחושה של המורדים (באמצעות מל"טים ומלכודות נפץ, למשל), וכן בשל התמיכה הנרחבת שקיבלו החות'ים מטהראן, שהתבטאה בייעוץ, באימון ובהכשרה צבאית של המורדים על ידי משמרות המהפכה וחיזבאללה.

לאחר לחץ גובר בקונגרס האמריקאי ובדעת הקהל בעקבות נפגעים אזרחיים רבים, הורה ממשל טראמפ בנובמבר 2018 על [הפסקת](#) התדלוק האווירי למטוסים של הקואליציה, אך המשיך לספק תחמושת ותמיכה מודיעינית. עד סוף אותה שנה חתמו הצדדים על [הסכם סטוקהולם](#), שנועד להביא להפסקת אש באזור חודיידה, לנסיגת כוחות משני הצדדים ולהקמת מנגנון פיקוח של האו"ם לניהול גביית ההכנסות מהנמלים. את הרגיעה בחודיידה ניצלו החות'ים כדי להעמיק את [אחיזתם](#) בחלקים אחרים בתימן במקביל להפרות חוזרות ונשנות של הפסקת האש. מעבר לכך, החות'ים הטילו [מגבלות](#) על מעבר סיוע הומניטרי לנזקקים ואף חטפו פקחי או"ם ופעילי ארגוני חברה אזרחית.

קואליציה בהנהגת סעודיה ניסתה להביס את החות'ים אך נכשלה בשל המורכבות הטופוגרפית בשטח, הלוחמה הא-סימטרית הנחושה של המורדים ובשל התמיכה הנרחבת שקיבלו החות'ים מטהראן

מאז החתימה על הסכם סטוקהולם ועד כניסתו של הנשיא ג'ו ביידן לתפקיד בינואר 2021, נמשכה המלחמה בתימן בעוצמה רבה אך ללא הכרעה ברורה. הקואליציה הסעודית המשיכה בתקיפות אוויריות, אך התקשתה להשיג הישגים קרקעיים משמעותיים. מנגד, החות'ים ביססו את שליטתם בצפון-מערב תימן, במיוחד באזור צנעא ובמחוזות מרכזיים אחרים, ואף הרחיבו את מתקפותיהם לעומק שטח סעודיה, כולל [מתקפת](#) כטב"מים על מתקנים של חברת הנפט הסעודית "ארמקו" בספטמבר 2019.

ביידן [ביטל](#) בתחילת כהונתו את הסיווג של החות'ים כארגון טרור זר (FTO) ו**[הודיע](#)** על הפסקת התמיכה האמריקאית בקואליציה הסעודית. יחד עם האו"ם ומדינות מערביות נוספות קראה ארה"ב לסעודיה להקל את המצור כדי למנוע החרפה במשבר ההומניטרי בתימן. למרות מאמצים סעודיים לכבוש מחדש את העיר חודיידה, לרבות הנמל, מאז סוף 2021, לנוכח [נסיגה](#) של ה"כוחות המשותפים" בגיבוי איחוד האמירויות, אלו נמצאים בשליטה מלאה של החות'ים.

באפריל 2022 הושגה [הפסקת אש](#) בתיווך של האו"ם שבעקבותיה הושגה רגיעה, אם כי הלחימה בין הצדדים לא פסקה באופן מוחלט. כמה ימים לאחר הכרזתה התפטר האדי, ככל הנראה בלחץ סעודי,

וסמכויות השלטון המרכזי [עברו](#) ל"מועצת ההנהגה הנשיאותית" (PLC), גוף שנועד לאחד את הגורמים האנטי-חות'יים הפועלים בתימן, תחת הנהגתו של ראשד אל-עלימי המכהן בפועל כנשיא תימן.

זמן קצר לאחר פרוץ מלחמת "חרבות ברזל", החלו החות'יים לשבש את תנועת הסחר הבינלאומי כאקט של סולידריות עם חמאס, על ידי תקיפה של ספינות מסחריות בים האדום ובמפרץ עדן, בתואנה שהן מזוהות או מיועדות לישראל. במקביל, החלו המורדים לתקוף ישירות את ישראל באמצעות כטב"מים וטילים – על פי הערכת גורמים רשמיים, אלו נאמדו ב-[200 טילים ו-170 כטב"מים](#) מאז נובמבר 2023 ועד סוף שנת 2024. ישראל השיבה בסבבי תקיפות אוויריות, בעיקר בחודיידה ובצנעא.

בתגובה למצור הימי שהטילו החות'יים ביצע ממשל ביידן סדרה של תקיפות משולבות עם בריטניה נגד אתרי שיגור, מכ"מים ומחסני אמל"ח של החות'יים, אך אלו לא הביאו לעצירת המתקפות במרחב הים האדום. במרץ 2024 פתח הנשיא דונלד טראמפ במבצע אווירי רחב היקף, שכלל מאות תקיפות נגד תשתיות צבאיות ומוקדי שליטה חות'יים, עד לחתימת הפסקת אש במאי 2025. במסגרת ההסכם התחייבו החות'יים להפסיק את המתקפות בים האדום נגד ספינות אמריקניות, אך [הבהירו](#) כי אין להם מחויבות כלפי ישראל, והמשיכו מעת לעת לשגר טילים לשטחה, כולל במתקפה משולבת עם איראן במהלך מבצע "עם כלביא". כחודשיים לאחר מכן, ביולי 2025, שבו החות'יים [לסורם](#) והטביעו שתי אוניות בבעלות יוונית, שבניגוד לטענתם, לא היו בדרכן לישראל.

החות'יים כאיום רב ממדי

לאיום החות'י יש השפעה הרסנית בתוך תימן ומחוץ לה. מאז פרוץ העימות לפני יותר מעשור ספגה כלכלת תימן פגיעה אנושה שהסבה נזק כבד לשירותים הציבוריים, שהיו ממילא דלים לאור העובדה שתימן היא אחת המדינות העניות בעולם. על פי [נתוני האו"ם](#), המשבר ההומניטרי החמור שפקד את המדינה הותיר 4.5 מיליון עקורים (כ-14% מהאוכלוסייה) ו-18 מיליון איש התלויים בשירותים דחופים. בנוסף, יותר מ-17 מיליון בני אדם סובלים מאי-ביטחון תזונתי, מתוכם כ-5 מיליון נמצאים במצב של היעדר ביטחון תזונתי חמור.

לאיום החות'י יש השלכות קשות גם על מדינות אחרות באזור. לפי [עדותו](#) במועצת הביטחון של מייקל נייטס, עמית בכיר ב"מכון ושינגטון למדיניות במזרח התיכון" (WINEP), בין השנים 2015-2021 ירו החות'יים יותר מ-430 טילים ו-850 כטב"מים לעבר סעודיה ואיחוד האמירויות. נשיא מצרים, עבד אל-פתח א-סיסי, [הצהיר](#) בינואר 2024 כי ההכנסות מתעלת סואץ, שמהוות [כ-2%](#) מהתמ"ג של מצרים, הצטמצמו בכ-50% בשל מתקפות החות'יים. לדברי א-סיסי, מאז תחילת המלחמה הפסידה מצרים מדי חודש כ-[800 מיליון דולר](#) בשל שיבושי החות'יים.

לתוקפנות החות'ית יש השלכות חמורות גם ברמה העולמית. לפי דו"ח של הבנק העולמי, עד לסוף 2024 חלה [ירידה](#) של כ-75% בתנועת הספנות בתעלת סואץ ובמיצרי באב אל-מנדב – שני נתיבי שיט מרכזיים, שדרכם עברו בעבר כ-30% מהיקף התובלה העולמית של מכולות. אוניות רבות הופנו למסלול עוקף דרך כף התקווה הטובה, שם חלה עלייה של יותר מ-50% בנפח השיט. החות'יים מצליחים להטיל את מוראם

באמצעות טקטיקות פרוטקשן, ולפי דיווחים, נוהגים לגבות 180 מיליון דולר בחודש מחברות ספנות תמורת הבטחה לא לפגוע באוניות שלהן.

דו"ח של בנק ישראל מעריך כי מתקפות החות'ים הובילו לירידה של כ-10% בנפח המסחר המשווע דרך נתיב הים האדום. הדו"ח מציין כי במדינות OECD השוכנות לחופי הים התיכון (כגון יוון, ספרד ואיטליה), נראו ירידות משמעותיות ביבוא מסין וממרחב אוקיאניה בדצמבר 2023, עם התאוששות רק באביב 2024. כמו כן, תעלת סואץ חוותה שפל של פחות מ-900 מעברים באוקטובר 2024 לעומת כ-2,100 בנובמבר 2023.

החות'ים מצליחים להטיל את מוראם באמצעות טקטיקות פרוטקשן, ולפי דיווחים גובים 180 מיליון דולר בחודש מחברות ספנות

באשר לישראל, הדו"ח מצביע על כך שסחר החוץ של ישראל לא נפגע באופן משמעותי מהמצור הימי. עיקר הנזק שנגרם הוא השבתת נמל אילת, אשר בעקבות חובות כבדים, צפוי להיסגר בקרוב. אף כי מדובר בנמל בעל משקל שולי בסחר הכולל של ישראל, הוא שימש כמרכז עיקרי ליבוא כלי רכב – עם כ-50% מהיקף היבוא בתחום זה. בנמל מזהירים כי סגירתו תביא להפסקת הזרמת הסיוע לחיל הים בזירת ים סוף.

פעולות המורדים החות'ים בים האדום גבו מחירים גם בנפש. במהלך שתי מתקפותיהם האחרונות עלו חמושים חות'ים על הסיפון, פוצצו ספינות עד להטבעתן, הרגו לפחות 4 מלחים, וחטפו אנשי צוות נוספים. בנוסף, רק בינואר השנה שוחררו לחופשי 25 אנשי צוות ה-Galaxy Leader, שהוחזקו בשבי הארגון יותר משנה.

מקורות סיוע ותמיכה לחות'ים

פאנל מומחים של האו"ם קבע כי רכיבים מרכזיים במערכות הטילים והכטב"מים העומדים לרשות החות'ים הגיעו לתימן באמצעות רשת הברחות הנשק המסועפת של איראן. בין השנים 2015-2024 סיכלו ארצות הברית ובעלות בריתה לפחות 20 ניסיונות הברחה. מלבד טהראן, החות'ים זוכים לתמיכה צבאית, מודיעינית וכלכלית משותפים נוספים, בהם חיזבאללה, מיליציות פרו-איראניות בעיראק, ולפי דיווחים שונים, גם ממדינות כמו עומאן, רוסיה וסין.

מאז 2015 שימשה עומאן כנתיב מעבר מרכזי להעברת נשק לידי החות'ים. במרץ השנה תפסו הרשויות בתימן 800 מדחפים למל"טים תוצרת סין, שעשו דרכם לאזורים בשליטת החות'ים. מעבר לכך, עומאן מעניקה מקלט לבכירי החות'ים ומאפשרת להם לפעול בחופשיות בחסות המשטר. בין הבכירים האלה נמנה מוחמד עבד א-סלאם, דובר ומתווך ראשי של הארגון. במרץ הטיל עליו משרד האוצר האמריקאי

סנקציות בשל חלקו בניהול רשתות המימון של החות'ים בתימן ומחוץ לה, ובכלל זה מהלכים להבטיח נשק ותמיכה מרוסיה.

גם בעיראק נהנים החות'ים מ**שיתוף פעולה** הדוק הן עם ארגוני טרור והן עם גורמים רשמיים. החות'ים ממשיכים לפעול מבסיסים של המילציות הפרו-איראניות, כולל באתרי אחסון למל"טים לצד מתקנים נוספים הממוקמים על הגבולות עם סעודיה וירדן. הם אף משתפים פעולה עם גורמים במשרד הנפט העיראקי להעברת נפט וגז איראניים לשווקים בינלאומיים במסווה של מוצרים לגיטימיים. בעקבות הגדרתם מחדש כ**ארגון טרור זר** על ידי ארה"ב במרץ השנה, והסנקציות הנלוות לכך שמגבילות את גישתם למערכות הפיננסיות העולמיות, ייתכן שהחות'ים ינסו להיעזר במערכות הפיננסיות של בגדד לצורך גיוס והעברת כספים.

החות'ים אף מנהלים מגעים עם ארגוני הטרור אל-שבאב ודאע"ש בסומליה, זאת חרף פערים אידיאולוגיים בולטים ובשם המאבק נגד ארה"ב וישראל. שיתוף הפעולה נועד לסייע להם להשיג כמה **מטרות**, בהן גיוון שרשראות אספקת הנשק הבלתי חוקי, השגת גישה לנשק מתקדם יותר, וביסוס מעמדם של המורדים בתימן ובאזור כולו.

אזורי שליטה

תימן מחולקת כיום לכמה אזורי שליטה עיקריים הנתונים למרותם של הגורמים הבאים (ראו איור 1):

- **המורדים החות'ים (כתום במפה):** החות'ים משתרעים מסעדה בצפון ועד מחוז תעז בדרום מערב המדינה, וחולשים על כשליש משטחה של תימן ועל כ-60% מהאוכלוסייה,² בעיקר בחלקה הצפון-מערבי של המדינה, כולל הבירה צנעא, ובעיר הנמל חודיידה. בתחילת השנה **העבירו** המורדים את עיקר פעילותם הצבאית מהים האדום ומאזורי החוף בתימן אל קווי החזית בשטחים שבשליטתם, בדגש על מחוז מאריב, שבו לפי שעה לא השיגו שליטה.
- **"מועצת ההנהגה הנשיאותית", PLC (צהוב במפה):** מועצה זו מייצגת את ממשלת תימן הלגיטימית בראשות הנשיא אל-עלימי, והיא מאגדת תחתיה כוחות המתנגדים לשלטון החות'ים. מטה המועצה שוכן בעיר עדן, והיא מורכבת מ**שמונה** נציגים, בהם הסולטן **עלי על-עראדה** הידוע בשיוכו **לאסלאם**, מפלגת האסלאם הפוליטי המרכזית בתימן המזוהה עם האחים המוסלמים. המועצה נהנית מתמיכת סעודיה ואיחוד האמירויות וחולשת על חלקים נרחבים במרכז ומזרח המדינה (כשני שלישים), אם כי זו אינה שליטה ישירה של צבא תימן אלא של כוחות מקומיים בעלי נאמנות משתנה. הפינה הדרום מערבית השוכנת לחוף הים האדום, סביב העיר תעז, נחשבת גם היא אזור השפעה של ה-PLC אם כי היא נשלטת בפועל

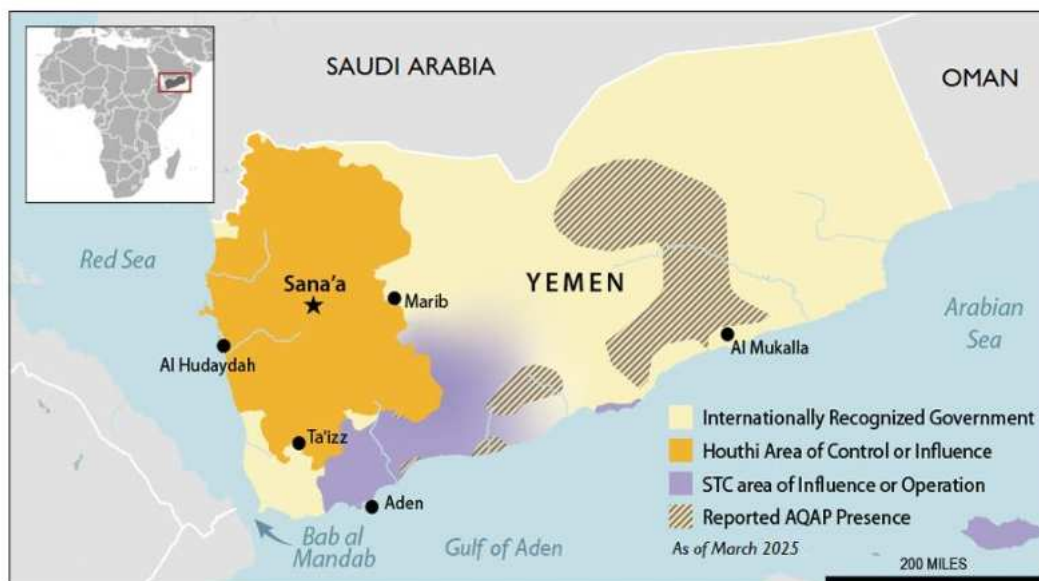
² החות'ים טוענים שהם שולטים על 70-80% מהאוכלוסייה, אך ככל הנראה מפריזים לצורכי תעמולה וכדי להצדיק קבלת סיוע נרחב.

על ידי "כוחות ההתנגדות הלאומית" בראשות טארק סאלח, אחיינו של נשיא תימן לשעבר, עלי עבדאללה סאלח.

- **"מועצת המעבר הדרומית", STC (סגול במפה):** המועצה בראשות עיידרוס א-זובידי מייצגת את הכוחות הבלתיכפופים בתימן, הקוראים לפיצול של הדרום מהצפון (כפי שהיה עד איחוד תימן ב-1990) ולעת עתה השהתה את מאבקה בשלטון המרכזי לטובת מאבק בחות'ים, עם ייצוג של שלושה מחבריה במועצת ההנהגה PLC. מועצת המעבר חולשת על חלקים נרחבים ברצועת החוף הדרומית, כולל מחוז שבוה.
- **אל-קאעדה בחצי האי ערב, AQAP (אפור מקווקו במפה):** בין אזורי השליטה השונים נמצאים קני טרור בשליטת קבוצות מיליטנטיות, בראשן אל-קאעדה. אלה החלו [להתבסס](#) באזורים שמחוץ לשליטת הממשלה המרכזית מאז 2011 והרחיבו בהדרגה את אחיזתן הטריטוריאלית עד לתקיפות האמריקאיות שהתמקדו במזרח חצרמות בשנים 2015-2016. הפעילות כיום מרוכזת בעיקר בדרום ומוגבלת בהיקפה, אולם הקבוצה עודנה מהווה איום מקומי.

איור 1: חלוקה לאזורי שליטה³

³ נתונים מעודכנים למרץ 2025. לקוח מתוך דו"ח שהוכן על ידי מחלקת המחקר של הקונגרס האמריקאי (CRS): <https://news.usni.org/2025/04/22/report-to-congress-on-yemen-red-sea-attacks-and-u-s-policy>

הלחימה בחות'ים

המלחמה בתימן כוללת כמה סכסוכים חופפים, כאשר הכוחות האנטי-חות'יים בדרום ובמזרח תימן מחולקים לכמה חטיבות בעלות **שיוכים פוליטיים** שונים. כוחות אלה פועלים במסגרת פיקוד רשמית, אך מפקדיהם כפופים בעיקר לרשתות בלתי פורמליות המבוססות על קשרים אישיים ונאמנויות פוליטיות, מה שמקשה על יצירת חזית מאוחדת מול המורדים החות'יים.

"מועצת המעבר הדרומית" (STC) היא הגורם המשפיע ביותר בתיאום הכוחות המזוינים במחוזות מרכזיים. כוחות הצבא שבשליטת המועצה מהווים חלק מהצבא של ממשלת תימן המוכרת, אך לעתים קרובות הם מתחרים עם כוחות אחרים הנתמכים על ידיה. באוגוסט 2019 מתיחות זו **הידרדרה** לעימות גלוי שנפתר כמה חודשים לאחר מכן כששני הצדדים חתמו על "**הסכם ריאד**" בתיווכה של סעודיה. הסכם זה חייב את נשיא מועצת המעבר להכפיף באופן רשמי את כוחותיו למשרדי הביטחון והפנים של הממשלה. עם זאת, חלק ממנהיגי המועצה ממשיכים להחזיק בעמדות כוח בתוך המערך הצבאי הדרומי הנתמך על ידי איחוד האמירויות.

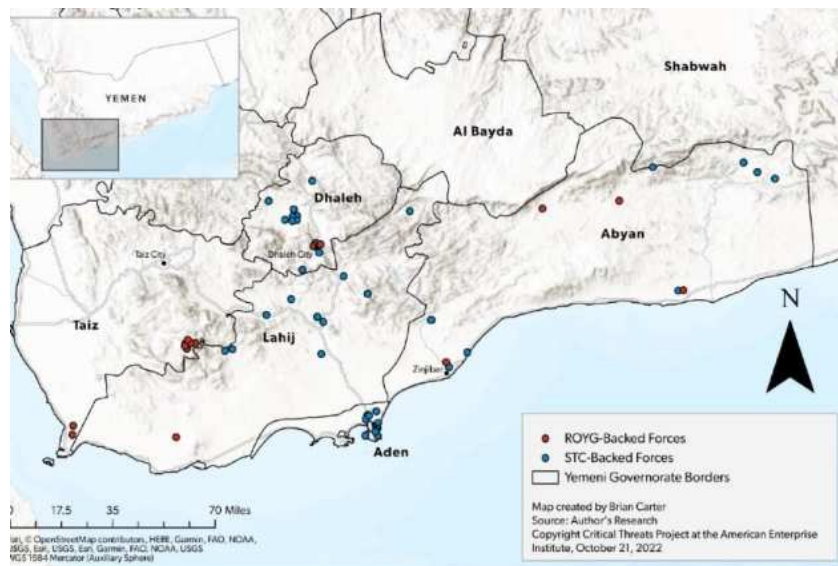
קשה לספק אומדן מדויק של היקפי הכוחות והשיוכים הפוליטיים, שכן אלה עשויים להשתנות בהתאם להתפתחויות בשטח ולבריתות המשתנות בין הפלגים השונים. בהתבסס על מיפוי מקיף שערכו גופים המתמחים בניית סכסוכים ואזורי עימות, לרבות הזירה הפנים-תימנית, ניתן למנות את החטיבות הבאות בין הכוחות העיקריים הפועלים כיום בתימן:

- "**כוחות חגורת הביטחון**": יחידות צבאיות-למחצה שהוקמו בשנת 2016 בתמיכה ובמימון של איחוד האמירויות. אף על פי שהם כפופים רשמית למשרד הפנים התימני, דווח כי הם פועלים בהתאם לפיקוד המבצעי של "מועצת המעבר הדרומית". כיום מספרם מוערך ב-15 אלף לוחמים המבצעים פעולות אכיפת חוק ומאבק בטרור. כוחות אלה מילאו תפקיד **בולט** במאמצי הלחימה נגד אל-קאעדה במחוזות שבווה ואביאן. יחד עם קבוצה מקומית חמושה נוספת החלו כוחות אלה להתעמת עם כוחות ממשלת תימן בעיר עדן בשנת 2017, ובסופו של דבר גרמו **לסילוק** הממשלה מהעיר באוגוסט 2019.
- "**כוחות העילית**": יחידות צבאיות הפועלות בתחום ייצוב הביטחון ולוחמה בטרור. היחידות הוקמו בשנת 2016, ומאז זוכות להכשרה, ציוד ומימון מטעם איחוד האמירויות. אף שהן כפופות רשמית למשרד הביטחון התימני, דווח כי בפועל הן פועלות תחת הפיקוד המבצעי של "מועצת המעבר הדרומית". כוחות העילית כוללים את כוחות העילית השבוואניים שפורקו בהדרגה בין השנים 2020-2021 לאחר התנגשויות עם כוחות ממשלת תימן. בהמשך חודשה פעילותם ביוזמה אמירתית שכללה מבצע גיוס של אלפי לוחמים, והם הוצבו בקרבת נמל התעופה עתק במחוז שבווה.

- **"כוחות ההתנגדות הלאומית"**: הוקמו בסוף 2017 במימון ובתמיכת איחוד האמירויות, בפיקודו של טארק סאלח, ומונים כמה אלפי לוחמים. הכוחות פועלים בעיקר לאורך החוף המערבי של תימן – באזורים חודיידה, מוקה ומערב תעז – ומשתפים פעולה עם "חטיבות הענקים" ו"התנגדות תהאמה" במסגרת הפיקוד המבצעי שהוקם בתיאום עם איחוד האמירויות, אך אינם כפופים רשמית לממשלה או ל"מועצת המעבר הדרומית".
- **"חטיבות הענקים הדרומיות"**: מיליציה שהוקמה ב-2016 ומורכבת בעיקר מלוחמים סלפים ושבטיים ממחוזות הדרום, אשר כוחה מוערך בכמה עשרות אלפי לוחמים. הם נטלו חלק מרכזי בלחימה על חודיידה, התפרסו באזורים אסטרטגיים כמו שבוה ומאריב, ושמרו לרוב על נייטרליות במאבק בין ממשלת תימן ל"מועצת המעבר הדרומית". מאז 2019 משולבות חטיבות אלה בפיקוד המבצעי המשותף.
- **התנגדות תהאמה**: מיליציה פוליטית המורכבת בעיקר מלוחמים בני אזור תהאמה וחברי שבטים מקומיים. הכוח הוקם בשנת 2017 בסיוע איחוד האמירויות, ודוגל בדרישה לניהול עצמי למחוז תהאמה. בתחילתה מנתה ההתנגדות כ-10,000 לוחמים שאורגנו בארבע חטיבות, והיא שולבה בהמשך במסגרת הפיקוד המשותף. בשנת 2021 הקימה המיליציה מועצה צבאית עצמאית המורכבת מ-11 יחידות, הפועלות בעיקר לאורך החוף המערבי של תימן. רוב מפקדי התנגדות תהאמה הם חברים ב**לשכה הפוליטית** של ההתנגדות הלאומית והשתתפו בפגישותיה. הם לוקחים חלק בייצוג הפוליטי של כוחות החוף המערבי.

איור 2: פריסת הכוחות האנטי-חות'יים בחלוקה לחטיבות המזוהות עם "מועצת המעבר הדרומית" (STC) לעומת אלו המזוהות עם ממשלת תימן המוכרת (ROYG)⁴

⁴ לקוח מתוך הדו"ח: Understanding Military Units in Southern Yemen : <https://www.criticalthreats.org/analysis/understanding-military-units-in-southern-yemen>

אתגרים

בעוד שהצלחתם הראשונית של החות"ים התבססה במידה רבה על סיוע איראני, ביסוס שלטונם בהמשך נסמך על השתלטות על משאבים צבאיים וכלכליים, כינון בריתות אזוריות, וניצול הפילוג בין יריביהם – כל זאת, תוך דיכוי פנימי ושימוש באידיאולוגיה איסלאמית לצורכי לגיטימציה. אם תהליך זה לא ייעצר, הוא עלול להפוך את שלטונם לעובדה מוגמרת בצפון-מערב תימן.

מאז השתלטותם על הבירה צנעא בשנת 2014, [חדרו](#) החות"ים למערכת הממשל של תימן באמצעות פיטורי בכירים והחלפתם באנשי שלומם, לרוב ללא הכשרה מקצועית מתאימה. המודל התפקודי שמיישמים החות"ים בתימן שואב השראה מהמערכת האיראנית – שלטון מהפכני הנשען על אידיאולוגיה דתית, תוך שימוש במוסדות המדינה לקיבוע שלטונם ולדיכוי כל התנגדות פנימית.

המורדים הקימו [מנגנון](#) פיקוח בלתי פורמלי שנועד לערער על יסודות העצמאות השיפוטית – במיוחד בתחום הפלילי, שבו איפשרו לעצמם לנקוט צעדים קיצוניים כגון הטלת [עונשי מוות](#) ללא משפט תקין. נוסף לכך, הם ניצלו את שליטתם במחוזות מסוימים כדי לעצב את הרכב המערכת המשפטית העליונה, כשהם ממנים את מקורביהם מקרב קבוצה מצומצמת של משפחות שיעיות מיוחסות.

גם בתחום הכלכלי ביססו החות"ים שליטה [הדוקה](#), כאשר המנגנון הכלכלי החות"י משרת בראש ובראשונה את האליטה המהפכנית ופוגע קשות באוכלוסייה האזרחית. החות"ים השתלטו על בנק תימן המרכזי בצנעא ועל מערכות גביית מסים, מכסים ואגרות, תוך ניתוק מוחלט מהממשלה החוקית בעדן. המורדים משווקים דלק, גז ומוצרי יסוד בשוק השחור במחירים מופרזים, וההכנסות מתרומות ורכוש מוחסר מנותבות לטובת פעולות הצבא החות"י ולמימון מוסדות המקורבים לשלטון. החות"ים אף הטילו [מצור](#) על יצוא מקורות האנרגיה, בין היתר באמצעות תקיפות על מסופי נפט בדרום תימן בסוף 2022, והשתלטו על הכנסות ממסים לאחר הסרת המגבלות על נמל חודיידה. כך נדחקה ממשלת תימן הלגיטימית אל סף פשיטת רגל, והיא כעת תלויה כמעט לחלוטין בסיוע סעודי.

[בריאות](#) מקיף שהעניק נשיא תימן בספטמבר 2024, הסביר אל-עלימי את הנחיתות המובנית במשאבים של הממשלה הלגיטימית אל מול אלו שעומדים לרשות החות"ים. בניגוד לחות"ים, ממשלת תימן משלמת את משכורותיהם של עובדי מדינה, כולל תנאים סוציאליים. ואולם, משאביה מצומצמים ביותר ומכסים, לדבריו, רק [כ-30%](#) מהצרכים החיוניים הכוללים שירותים, פנסיות ומשכורות.

חרף הטענות כלפיהם על רקע מצבה ההומניטרי המידרדר של תימן, החות"ים מצליחים [להסיט](#) את מוקד האש לעבר גורמים אחרים, פנימיים וחיצוניים. ניכר כי החות"ים משתמשים [ברעיונות דתיים](#) מתוך האיסלאם על מנת לגרוף תמיכה ולגיטימציה לברית ההדוקה עם איראן ולמעורבותם במלחמת "חרבות ברזל". בעיני החות"ים, "פלסטיין" נחשבת לאחת מהטריטוריות הקדושות והמרכזיות בעולם המוסלמי בשל מיקומה בלב המרחב הערבי והיותה הצומת שאליו התכנסו שליחיו של האל.

הם מציגים את השתייכותם לציר ההתנגדות האיראני כלגיטימית, תוך הדגשת האיסלאם כמכנה משותף מאחד – ובפרט המאבק הדתי נגד ישראל. תיוגם כארגון בעל מחויבות אסלאמית כללית, לצד המסגור הייחודי הזידי, [מסייע](#) להם לקדם מסר שיכול לגשר על השסעים העדתיים, השבטיים ואף על המתחים הסוניים-שיעיים. בהתאם לכך, האידאולוגיה החות'ית שוללת את הברית המתגבשת בין ישראל, ארצות הברית, ומדינות ערביות שבחרו בדרך הנורמליזציה עם ישראל, ורואה בכך מעשה שחיתות וכפירה. התעמולה החות'ית אף כוללת איומים לפגוע בעומק סעודיה ולכבוש את מכה.

הם מציגים את השתייכותם לציר ההתנגדות האיראני כלגיטימית, תוך הדגשת האיסלאם כמכנה משותף מאחד – ובפרט המאבק נגד ישראל

את הצלחתם יש לייחס במידה רבה לפיצול ולחוסר הלכידות של הקואליציה הפועלת נגדם, הכוללת אינטרסים מנוגדים של סעודיה, איחוד האמירויות, ממשלת תימן ומועצת המעבר הדרומית. הפגיעה שספגו סעודיה ואיחוד האמירויות מהתקיפות החות'יות הביאה לירידה במחויבותן הצבאית, ולמאמצים גוברים להגיע להסדרה דיפלומטית – תהליך שבפועל סייע לחות'ים לקבע את שליטתם בשטח. התיאום הלקוי בין החטיבות המקומיות הלוחמות בחות'ים, לצד הסתייגותן של איחוד האמירויות וסעודיה מהסלמה, מקשים על הנעה של מבצע קרקעי אפקטיבי נגד החות'ים, ובכך מאפשרים להם להמשיך בבניית תשתיות, התחמשות, והתארגנות מחדש כמעט ללא הפרעה.

על כל אלה יש להוסיף את התבססותם של המורדים בביצורים תת-קרקעיים, הולכים ומשתכללים, המקשים על סיכול יכולותיהם מהאוויר. על פי [תחקיר](#) של המכון הבינלאומי למחקרים אסטרטגיים (IISS), מיקדו החות'ים בשנים האחרונות את מאמציהם בבניית מקלטים, מחסני אחסון וייצור נשק, ומקומות מסתור המפוזרים בעיקר במחוז סעדה. כבר בתחילת הלחימה מול ממשלת תימן ב-2004 השתמשו החות'ים במנהרות ובמערות פשוטות. עם ירידת קצב התקיפות האוויריות של הקואליציה הסעודית, הם שיפצו והרחיבו מתקנים תת-קרקעיים מימי שלטון סאלח, ואף הוסיפו חדשים לאחר הפסקת האש באפריל 2022. תצלומי לוויין מפברואר 2024 מציגים פתחי מנהרות גדולים ותנועת חפירה ערה, ובאזורים סמוכים לסעדה נמצאו עדויות לבניית תשתיות תת-קרקעיות צבאיות.

מקורות עוצמה אל מול נקודות חולשה

מקור כוחם של החות'ים נבנה בהדרגה משילוב של תמיכה חיצונית, שליטה במשאבים פנימיים, ודיכוי ממוסד. בשלב הראשון נבעה הצלחתם מסיוע משמעותי מצד איראן, אך בהמשך הם הצליחו לבסס שלטון עצמאי בצפון-מערב תימן באמצעות השתלטות על מערכות המדינה – הכלכלית, הצבאית, והמשפטית – והטמעת מודל שלטוני בהשראת זה האיראני.

יתרונם המשמעותי טמון ביכולתם לנצל את הפילוג בקרב הקואליציה שמולה הם מתמודדים – סעודיה, איחוד האמירויות, הממשלה הלגיטימית ומועצת המעבר הדרומית – אשר פועלות מתוך אינטרסים שונים ולעתים סותרים. במקביל, החות'ים הצליחו לגבש לגיטימציה אידיאולוגית רחבה יותר באמצעות תעמולה דתית המבוססת על שיח איסלאמי אנטי-מערבי ואנטי-ישראלי, תוך מיתוג עצמי כחלק מציר ההתנגדות בהובלת איראן. לבסוף, יכולותיהם הצבאיות, שהתעצמו בין היתר באמצעות חפירות וביצורים תת-קרקעיים, מציבות אתגר ממשי לכל ניסיון צבאי למגרם, במיוחד לנוכח ההססנות של הקואליציה והירידה בתקיפות התקיפות האוויריות. כל אלה הפכו את שלטון החות'ים למבוסס, ממושך וקשה לערעור.

על אף הצלחותיהם היחסיות, החות'ים סובלים מכמה נקודות חולשה מבניות – בראשן מקורות אספקה מוגבלים ולא יציבים. התמיכה האיראנית, שהיא עמוד התווך של בניין הכוח החות'י, מתמודדת כיום עם מגבלות גוברות לנוכח הלחץ הכלכלי והצבאי על טהראן. גם שותפים אפשריים בציר ההתנגדות, דוגמת חמאס וחיזבאללה, וארגוני טרור אחרים בקרן אפריקה, אינם מסוגלים בשלב זה לספק לחות'ים נשק מתקדם או סיוע לוגיסטי משמעותי. התקיפות האמריקאיות בתימן טרום הפסקת האש הוכיחו בבירור כי מלאי האמל"ח שברשותם אינו בלתי נדלה. בנוסף, את הכלכלה החות'ית היה ניתן לחנוק כבר בשלבים מוקדמים יותר, באמצעות סגירת מקורות הכנסה מרכזיים וניתוקם של החות'ים ממערכות פיננסיות גלובליות. מהלך זה לא קודם בעיקר בשל חשש סעודי ואמירתי מהסלמה מחודשת – מה שאיפשר לחות'ים לשמר את משאבי השלטון ולהמשיך בפעילות הצבאית. לסיכום, עוצמתם נובעת פחות מיכולותיהם העצמאיות, ויותר מהחולשה, הפיצול וההיסוס של יריביהם – אותם הם מנצלים ביעילות.

חולשות	עוצמות
- מקורות אספקה מוגבלים ולא יציבים – תלות בתמיכה איראנית מתערערת. - שותפים מוגבלים בציר ההתנגדות – חמאס, חיזבאללה וגורמים נוספים לא מספקים סיוע משמעותי. - חשיפה לפגיעות כלכלית – ניתן היה לחנוק את הכלכלה החות'ית באמצעות ניתוק פיננסי גלובלי. - מלאי אמל"ח מוגבל – הוכח בתקיפות אמריקאיות לפני הפסקת האש.	- תמיכה חיצונית מאיראן – סיוע צבאי, כלכלי ואידיאולוגי משמעותי. - שליטה במשאבים פנימיים – השתלטות על מערכות המדינה בצפון-מערב תימן. - מודל שלטוני אפקטיבי – בהשראת המשטר האיראני. - פיצול בין האויבים – סעודיה, איחוד האמירויות, הממשלה הלגיטימית

ומועצת המעבר פועלות מאינטרסים סותרים.

- לגיטימציה אידיאולוגית – תעמולה דתית אנטי-מערבית ואנטי-ישראלית
- עיקר כוחם נובע מחולשת יריביהם – ולא מיכולות עצמאיות מובהקות.
- חפירות וביצורים תת-קרקעיים מקשים על סיכול יכולות ומאפשרים את המשך ההתעצמות.
- חולשת הקואליציה היריבה – הססנות והישגים חלקיים / אפקט מוגבל של התקיפות האוויריות.

משמעויות והמלצות

החות'ים פועלים מתוך תפיסת עולם שבה כוח הוא הכלי המרכזי ליצירת השפעה. הם אינם שואפים להשתלב במערכת של חלוקת השלטון בתימן, אלא מבקשים לשמר שליטה בלעדית על משאבים וטריטוריה, תוך חתירה מתמדת להרחבת השפעתם גם ברמה האזורית – דבר שמעניק להם קלף מיקוח נוסף בשולחן המשא ומתן. דפוס הפעולה החות'י ברור: בכל פעם שהממשלה מחריפה את פעולותיה, החות'ים ממהרים לחזור לשולחן המשא ומתן כדי לשפר עמדות. בהמשך מושגות הבנות, לרוב תוך ויתורים משמעותיים מצד הממשלה הלגיטימית, והחות'ים מנצלים את ההפוגה כדי להתארגן, לשקם כוחות ולהתעצם.

מדינות האזור ובפרט תימן משלמות מחיר כבד על גישה פייסנית זו, שנובעת ממאמצים של סעודיה ואיחוד האמירויות, וכן של הקהילה הבינלאומית, להימנע מהסלמה רחבה. גם הפסקת האש שנחתמה עם טראמפ נתפשה בעיני החות'ים כהישג – לא רק מול ממשלת תימן, אלא גם מול המערב כולו, שלדבריהם נכנע ללחצים החות'יים.

לנוכח האיום המתמשך מצד החות'ים והיכולת המוגבלת של תקיפות אוויריות נקודתיות להביא לשינוי אסטרטגי, ישראל נדרשת לפעול בשני מסלולים מקבילים. המסלול הראשון הוא ניהול מאמץ מערכתי רחב, שמטרתו לרתום את ארצות הברית ואת מדינות האזור להתערבות אקטיבית שתבלום את ההתעצמות החות'ית ותציב למורדים קווים אדומים ברורים. שילוב זרועות זה נדרש הן כדי לסכל את יכולותיו הצבאיות והכלכליות של ארגון הטרור החות'י, והן כדי לחזק את המערכים הלגיטימיים בתימן ולהבטיח את חופש השיט והמסחר במרחב הימי.

הצורך בגיבוש מאמץ אזורי משותף נהפך לקריטי במיוחד לנוכח הסגת הכוחות האמריקאיים מתימן ובהינתן סבירות גבוהה כי ארה"ב לא תחדש את המבצע הצבאי בזירה זו בעתיד הקרוב. המסלול השני

נועד להבטיח את יכולתה של ישראל לפעול עצמאית במקרה שהשגת קואליציה אזורית תיכשל, ולאפשר לה לבסס הרתעה ארוכת טווח באמצעים צבאיים, מודיעיניים וטכנולוגיים, גם ללא גיבוי חיצוני מלא.

חייל בכוחות הקואליציה נגד החות'ים (קרדיט: anasalhajj, Shutterstock)

ההמלצות המובאות להלן פורשות את מגוון הצעדים הנדרשים, הן מישראל והן ממדינות נוספות, החל מהגברת המערכה הצבאית והמודיעינית ועד לחיזוק מנגנוני האכיפה והבידוד הכלכלי של החות'ים, והכל תוך שיתוף פעולה הדוק בין מדינות האזור ובסיוע הקהילה הבינלאומית. חלק מההמלצות – במיוחד בתחומים הכלכלי והביטחוני – מחייבות ערבויות אמריקאיות מוצקות. ללא ערבויות אלה, יהיה קשה לגייס את סעודיה ואיחוד האמירויות, אשר מובילות את קו הפעולה מול החות'ים, להשתתף במהלך תקיף שכרוך בהסלמה צבאית.

ישראל נדרשת להקים אגף ייעודי לטיפול באיום החות'י שיפעל תחת אחריותו של ראש המל"ל או בהובלת השר לעניינים אסטרטגיים, ובשיתוף פעולה עם משרדי הביטחון, החוץ, וכן גופים כמו אמ"ן, המוסד וצה"ל. אגף זה יתכלל את המאמצים המדיניים, הביטחוניים והמודיעיניים לרתמת ארצות הברית, סעודיה ושותפות נוספות למערכה רחבת-היקף מול החות'ים. הקמת אגף מתכלל זה תאפשר לישראל לנהל מדיניות יוזמת, לבנות מנופי לחץ אזוריים, ולהבטיח תיאום הדוק עם שותפותיה – במקום להסתפק בתגובות נקודתיות שמשפקות מענה חלקי בלבד.

הכלים המרכזיים שיידרשו ליישום במסגרת זו כוללים:

- גדיעת רשת הברחת האמל"ח לחות"ים
- בידוד כלכלי של החות"ים
- סיכול יכולות הניידות וההתארגנות האזורית של החות"ים
- גיבוש חזית צבאית אנטי-חות"ית מאוחדת וקידום יציבות פוליטית בתימן

גדיעת רשת הברחות האמל"ח

מאז סוף 2023, הפעילות של הקואליציה הימית הבינלאומית ומשמר החופים של תימן ממוקדת בעיקר במרחב הים האדום, כך שנשק רב מוברח לתימן באין מפריע דרך נתיבים חלופיים כמו הים הערבי. המטענים מועברים מנמלים איראניים למפרץ עומאן, ומשם מועמסים על ספינות "דאו" קטנות יותר לחוף הדרומי של תימן והלאה דרך המדבר לאזורים בשליטת החות"ים. פעילותו של משמר החופים התימני נפגעה קשות עקב מלחמת האזרחים. על פי [משרד האו"ם לסמים ופשעה](#), בעקבות המשבר בתימן, היכולת המבצעית של המשמר ירדה בכ-80%, כוח האדם הצטמצם מ-1,200 ל-220 חיילים בלבד, והוא סובל ממחסור חמור בציוד חיוני ובפרט ספינות סיור.

כיום פועלים כמה מנגנונים בינלאומיים לשיפור הביטחון הימי סביב תימן. מנגנון האו"ם לאימות ובדיקת משלוחים לתימן (UNVIM) מפקח על הספינות שעושות דרכן לנמלים שבשליטת החות"ים, והמשלחת של האו"ם לתמיכה בהסכם חודיידה (UNMHA) עוקבת אחר יישום הפסקת האש בחודיידה. במסגרת חברותה של תימן ב"[כוחות הימיים המשולבים](#)", קואליציה ימית של 46 מדינות הפועלת לשמירה על ביטחון ימי באזור, משמר החוף התימני עובד בשיתוף עם כוחות המשימה במניעת הברחות ובאבטחת נתיבי השיט בים האדום ובים הערבי. כמו כן, במאי [הכריזה](#) בריטניה על השקתה של שותפות הביטחון הימי של תימן (YMSP) כחלק ממאמץ לסייע למשמר החוף התימני, יחד עם גורמים בינלאומיים נוספים.

למרות המנגנונים הקיימים, נדרש מעבר לשותפות עמוקה, מערכתית ומתמשכת עם משמר החוף התימני שתאפשר לו למלא תפקיד משמעותי יותר בביטחון האזורי. בראש ובראשונה, יש להקים מרכז שליטה ימי משותף, הכולל נציגים תימנים וכוחות בינלאומיים, לניהול תיאום הפעילות בזמן אמת. לשם כך יש לפעול לשיפור האינטגרציה המודיעינית ולחיבור משמר החוף לרשתות מעקב מתקדמות. ברמה האופרטיבית, יש להרחיב את הסיוע הלוגיסטי והטכני, כולל מתקני תחזוקה, מערכות תקשורת, והכשרות כוח אדם מתקדמות.

במקביל, נדרש עיגון חוקי של סמכויות האכיפה הימית של משמר החוף, תוך שיתוף פעולה עם מוסדות תימניים והקהילה הבינלאומית. על מועצת הביטחון לחזק את מנגנון UNVIM שנועד לאכוף את אמברגו הנשק על ידי הטלת סנקציות נגד חברות ספנות ומדינות שעוקפות או מסרבות לעבור פיקוח, אף כאשר מוצגות להן ראיות להברחת נשק באמצעות כלי השיט הנושאים את דגליהן.

נקיטת צעדים לבידודם הכלכלי של החות'ים

נכון עשה הממשל האמריקאי כשהחזיר את הסיווג של החות'ים כ"ארגון טרור זר" (FTO), לצד הגדרתם כ"ישות טרור גלובלית" (SDGT). שילוב זה מעניק בסיס משפטי להפעלת סנקציות רחבות, כולל נגד מוסדות פיננסיים וחברות תקשורת המקיימים קשרים עם החות'ים, ובכך מעודד את בידודם הכלכלי. עם זאת, סנקציות אלה לבדן אינן מספקות ונראה כי רק מהלך תקיף לניתוק המערכת הבנקאית החות'ית מהמערכת הפיננסית הגלובלית יוכל לשבש משמעותית את ההתנהלות הכלכלית של החות'ים ולפגוע בלב מנגנוני השליטה שלהם.

במהלך 2024 הבנק המרכזי בעדן (CBY-Aden) הוציא הוראות לפיהן כל הבנקים, כולל אלה שפועלים בצפון בשליטת החות'ים, יידרשו לנהל את עסקאות המט"ח והסוויפט שלהם דרך סניפים בשליטת הממשלה בדרום. המשמעות היתה ניתוק בפועל של הבנקים בצפון (צנעא, חודיידה) מהמערכת הגלובלית – מהלך שהיה מסב פגיעה קשה ביכולת החות'ים לבצע העברות כספים, לקבל תרומות או לרכוש מט"ח. אולם בשל [לחץ](#) כבד מצד סעודיה – שחששה בעיקר מהסלמה צבאית – נדרשה הממשלה לסגת מתוכניתה זו. עקב כך, חזרו חלק מהבנקים לפעילות גם באזורים שבשליטת החות'ים, תוך שימור המצב הקיים שבו מתקיימת בפועל מערכת בנקאית כפולה בתימן: אחת תחת שליטת הממשלה, והשנייה תחת שליטת החות'ים.

כדי שצעדים חריפים כאלה יוכלו להיות ישימים, נדרשת הסכמה של סעודיה כמי שמתווה בפועל חלק ניכר ממדיניותה של הממשלה הלגיטימית בתימן. הסכמה כזאת תהיה אפשרית רק אם סעודיה תקבל ערבויות ביטחוניות ברורות, ובראשן התחייבות אמריקאית להרחבת הפריסה של מערכות הגנה אווירית, לסיוע מודיעיני מיידי, ולתגובה צבאית תקיפה במקרה של מתקפת נקמה חות'ית בשטח סעודיה.

ולכן, על אף שאיפתה של ארצות הברית להימנע מהתערבות ישירה בזירה הפנים-תימנית, מומלץ לפעול לקידום הבנות מולה, בנוגע לצעדי אכיפה ברורים נגד החות'ים במקרה של איום ממשי על מדינות האזור. זאת, מתוך הבנה שהרתעת החות'ים – בהיותם הזרוע האפקטיבית והמרכזית ביותר של האיום האיראני – מהווה מרכיב חיוני בעיצוב ארכיטקטורה אזורית חדשה ברוח חזון טראמפ.

סיכול יכולות הניידות וההתארגנות של החות'ים ברמה האזורית

אחד ממקורות הכוח המרכזיים של החות'ים הוא יכולתם לטפח קשרים עם גורמים שונים באזור, החל מארגוני טרור, עבור במדינות שכנות וכלה במעצמות עולמיות. יכולת זו מסייעת להם לא רק להתארגן ולשקם את יכולותיהם הצבאיות והכלכליות, אלא גם לתרום להלבנת דימוים – ממיליציה אלימה לגורם לכאורה-לגיטימי, שניתן לנהל עמו משא ומתן. מסיבה זו, נדבך חשוב במאבק נגד החות'ים הוא מאמץ משותף של מדינות האזור בגיבוי אמריקאי לבידוד מדיני של החות'ים ולהקרת רשת התמיכה הלוגיסטית שעומדת לרשותם ושמאפשרת את התעצמותם.

בעקבות לחצים שהפעיל ממשל טראמפ על ממשלת עיראק להפסיק לחמש מיליציות פרו-איראניות במדינה, הודיעה בגדד כי בכוונתה להגביל את פעילות החות'ים בשטחה לתחומים אזרחיים בלבד, כגון תקשורת ותרבות. לאור הקשרים ההדוקים של החות'ים הן עם מיליציות חמושות והן עם גורמים רשמיים בעיראק, תצטרך ארה"ב להבהיר לעיראק כי במסגרת ההגבלות על החות'ים, עליה למנוע את הגישה והשימוש במתקנים ומשאבים ממשלתיים לטובת פעילות הטרור של הארגון, וכי כישלון בעמידה בדרישות אלה עלול לגרור את ארה"ב לאכופ אותן בכוח.

נכון יעשו סעודיה ואיחוד האמירויות אם יפעילו לחץ על מדינות נוספות באזור, ובראשן עומאן, כדי לצמצם את מרחב הפעולה הדיפלומטי והמדיני של החות'ים. עומאן מארחת בבירתה מוסקט נציגות חות'ית, שבה מוערך כי מועסקים כ-100 אנשי צוות, לכאורה לצרכים דיפלומטיים, וסביר להניח כי זו משמשת גם לצרכים נוספים, כגון הברחת בכירים.

כך למשל, נטען כי שגריר איראן לשעבר לאזורי השליטה החות'ית, חסן אירלו, [הגיע](#) לצנעא דרך עומאן כבר באוקטובר 2020. במקרים אחרים דווח כי פעילים חות'יים [עשו דרכם](#) לדרום סוריה כחלק מניסיון לצמצם את הטווח בינם לבין ישראל, ככל הנראה מעיראק, וכן שלחו [משלחת](#) של מנהיגי התנועה הלווייתנו של נסראללה.

גיבוש מתווה לחזית צבאית אנטי-חות'ית מאוחדת וליציבות פוליטית בתימן

כיום קיימת השתתפות פורמלית של נציגי כלל הגופי האנטי-חות'יים במסגרת "מועצת ההנהגה הנשיאותית", אך מדובר בקואליציה רעועה שסובלת מחוסר אמון עמוק, היעדר תיאום אפקטיבי ואינטרסים סותרים. הקואליציה אופיינה בעבר בעימותים גלויים בין מרכיביה, כפי שהשתקף בלחימה בין כוחות הממשלה לבין כוחות "מועצת המעבר הדרומית" בעדן ובאזורים נוספים, מה שהוביל להחרפת המתחים הפנימיים ולפגיעה ביכולת לנהל מאבק אחיד ויעיל מול המורדים החות'יים.

על אף המחלוקות העמוקות בין הכוחות המקומיים בתימן, נדווח אל-דוסרי ופאטימה אבו אלסראר – שתיים מהחוקרות הבולטות והוותיקות בזירה התימנית – סבורות כי הפערים בין הגורמים האלה עדיין ניתנים לגישור, בעיקר בשל המטרה המשותפת: הבסת החות'ים. לדבריהן, ניתן לרתום את היכולות הקיימות בשטח במסגרת [אסטרטגיה](#) חכמה, מתואמת, ובליוי ערביות אמריקאיות.

בהתאם לכך, מומלץ לקדם יוזמה ביטחונית נרחבת שתשמש כמנוף לקידום הסדרה פוליטית כוללת שתביא לסיום הלחימה ולהשבת היציבות בתימן. היוזמה תתמקד בהובלת מהלך קרקעי משמעותי נגד החות'ים, שישנה את המשוואה בשטח, ותאפשר לבסס הסכמות בין הכוחות המקומיים בנוגע לחלוקת השלל הפוליטי, הכלכלי והטריטוריאלי לאחר העימות.

חלוקה מוסכמת של משאבי טבע, הכנסות ממסים, סיוע בינלאומי, שטחים וסמכויות שלטוניות עשויה להוות תמריץ ממשי לחיזוק האמון בין הצדדים. חלוקה זו תיעשה על בסיס פרמטרים ברורים של השתתפות קרבית, שליטה בשטח ומשקל דמוגרפי, ובכך תייצר תשתית אמנה להסכמות ארוכות טווח,

מה שעשוי לעודד את שיתוף הפעולה בין הקבוצות לאורך זמן ולצמצם את החשש מקריסה פנימית לאחר הניצחון.

את היוזמה יש להוביל באמצעות סעודיה ואיחוד האמירויות – השחקניות המרכזיות במערכה – בתיאום הדוק עם ארצות הברית וישראל, שיוכלו לתרום יכולות מודיעין, טכנולוגיה ולחץ דיפלומטי. במקרה האמריקאי, יש לכלול גם ערביות ביטחוניות למדינות האזור שנמצאות בטווח פגיעה של פעולות תגמול מצד החות"ים.

בירת תימן צנא (קרדיט: javarman, Shutterstock)

פעולה ישראלית עצמאית, יוזמה ושיטתית נגד החות"ים

לצד המאמצים לרתום את ארצות הברית ושותפות אזוריות נוספות למערכה רחבה מול החות"ים, ישראל צריכה להביא בחשבון תרחיש שבו לא תתגבש קואליציה אפקטיבית או שזו תניב הישגים חלקיים בלבד. לכן, עליה להיערך להתמודדות עצמאית ומתמשכת מול האיום החות"י, ולפתח תפישה צבאית ומודיעינית שתאפשר לה לנהל מערכה ארוכת טווח – גם ללא תלות בגורמים חיצוניים.

כחלק ממחויבותם ל"ציר ההתנגדות" בהובלת איראן, ובתואנה של סולידריות עם המאבק הפלסטיני, החות"ים פתחו חזית ישירה מול ישראל במקביל להטלת מצור בים האדום. לאחר פגיעת כטב"מ ששוגר מתימן, ושגרם למותו של אדם במרכז הארץ ביולי 2024, השיבה ישראל לראשונה בתקיפה של נמל חודידה, עורק הנשימה הכלכלי והצבאי של החות"ים, המניב להם כ-[1.8 מיליארד דולר](#) בשנה.

לנוכח המשך השיגורים ערכה ישראל סבבי תקיפות נוספים על אדמת תימן שכוונו נגד תשתיות צבאיות ואזרחיות, כולל תחנות כוח ומתקני נפט שהחות'ים עושים בהם שימוש לפעילות טרור. במהלך [התקיפה](#) בליל 6 ביולי הטילו מטוסי חיל האוויר כ-50 פצצות וטילים נגד מטרות חות'יות בתימן, כולל נמלים ותחנת כוח, וכן את הספינה "Galaxy Leader" שנחטפה בנובמבר 2023 ושמשתמשת מאז את החות'ים למעקב אחר אוניות באמצעות מערכת מכ"מ שהותקנה עליה. תקיפה קודמת שבוצעה ב-14 ביוני, בעיצומו של מבצע "עם כלביא", [כוונה](#) נגד בכירי הארגון שהתכנסו לפגישה חשאית.

הפצצות מהאוויר יכולות להסב נזק כבד, אך לא להשמיד באופן יסודי את יכולותיהם הצבאיות של החות'ים

על אף הנזק הרב שספגו, מפגינים החות'ים זה חודשים ארוכים יכולת עמידה מרשימה שהיא תוצאה, בין השאר, של תגובה בינלאומית רפה יחסית. גם המבצע העצים שהוביל ממשל טראמפ – שנראה תחילה כהבטחה לשינוי מגמה – הופסק בטרם הסב פגיעה מכרעת במורדים. חמושים באידיאולוגיה קיצונית וביכולת תמרון מתוחכמת במארג השבטי והפוליטי של תימן, ובצד מאמצים לגייס לגיטימציה בעולם המוסלמי ולגוון את מקורות האמל"ח, לרבות מרוסיה ומסין, הצליחו החות'ים למצב עצמם כשחקן אזורי בעל השפעה. וכך, איום שנראה תחילה כמטרד מקומי עלול להתפתח לאתגר [אסטרטגי](#) משמעותי עבור ישראל.

לטובת החות'ים עומד יתרון מובהק – המרחק הגאוגרפי הרב (כ-1,700 ק"מ) שמצמצם את יכולת הגמישות המבצעית העומדת לרשות ישראל. בניגוד להכנסת כוח קרקעי סמוך לגבול, השימוש בכוח אווירי אינו יכול להיעשות בתדירות גבוהה, שכן כל תקיפה מצריכה היערכות מודיעינית ותכנון לוגיסטי מורכב. מעבר לכך, הפצצות מהאוויר יכולות להניב הישגים חלקיים בלבד; בכוחן להסב נזק כבד לתשתיות, נכסים ומתקנים אסטרטגיים אך לא להשמיד באופן יסודי את האתרים האלה, לא כל שכן לפגוע אנושות בבניין הכוח ובשדרת הפיקוד החות'יים.

על אף שישראל הוכיחה כי לא תהסס לשלוח את זרועה הארוכה על מנת לסכל את האיום החות'י, גישתה התגובתית עלולה להיות לה לרועץ בטווח הרחוק. כאשר ישראל בוחרת להשיב בעוצמה רק לשיגורים ישירות לשטחה, בדגש על מרכז הארץ, היא למעשה מנרמלת את המצור הימי המתמשך שבחסותו החות'ים תוקפים ספינות השטות לישראל או מקושרות אליה.

לא יהיה זה נכון לסמוך על סיום המלחמה בעזה כערבות להפסקת הירי לעבר ישראל ותקיפת השיט שלה, לא רק משום שסיום כזה עדיין לא נראה באופק, אלא גם משום שהחות'ים עלולים למצוא נימוקים אחרים למתקפות, כפי שהוכיחו בהצטרפותם למתקפה [משולבת](#) עם איראן נגד ישראל. עבור החות'ים, הלחימה בעזה מהווה אמצעי למיצובם כשחקן אזורי בעל השפעה שיש להתחשב בעמדתו. לכן, גם אם הלחימה תסתיים, סביר שהם ימצאו עילה חלופית שתאפשר להם לשמר את מעורבותם תוך הטלת חתתם על מדינות האזור.

בטווח הקצר, על ישראל להמשיך ולהכות בחות"ים, בדגש על נמלים ותשתיות אנרגיה, באופן יזום ושיטתי, ולא רק בתגובה לשיגורים מתימן, על מנת לעכב אותם ככל הניתן משיקום יכולותיהם ומחידוש האיום כלפי ישראל. בתחילת השנה דווח כי בצה"ל נערכים להגדיר את הטיפול בחות"ים כ"מערכה צבאית מתמשכת" ולהקצות את המשאבים הנדרשים לגשר על הפערים הקיימים בהיבט של איסוף מודיעין. על ישראל להיות נכונה לנקוט צעדים חריפים מול החות"ים, כולל חיסול ההנהגה, ביצוע מתקפות סייבר, והמשך פגיעה בנכסים ובתשתיות שבשליטתם. עוד מומלץ לישראל לשבש את הסיוע האיראני הקטלני למתקפות החות"ים על ידי תקיפת אוניות מודיעין של משמרות המהפכה, ככל שאלה נותרו פעילות במרחב הימי, לצד פגיעה בבכירים ובנכסים איראניים בתימן.

לא יהיה זה נכון לסמוך על סיום המלחמה בעזה כערבות להפסקת הירי לעבר ישראל ותקיפת כלי השיט שלה

בהמשך לאמירתו של שגריר ארה"ב לישראל, מייק האקבי, לפיה ייתכן והגיע הזמן לשימוש במפציצי B2 בתימן, חשוב להדגיש מול בכירים בממשל האמריקאי כי מול החות"ים מוטב יהיה לאמץ אסטרטגיה ברוח העיקרון "דין תימן כדין טהרן", כפי שקבע שר הביטחון ישראל כץ. יש להעביר את המסר כי החות"ים מהווים את המעוז המרכזי ב"ציר ההתנגדות", ושתהיה זו טעות להפריד בין הזירות, שכן איראן עשויה לראות במיליציה החות"ית אמצעי עיקרי לשיקום כוחה, כך שכל הבלגה כלפי החות"ים עלולה להוות תמריץ לתוקפנות על ידי טהראן.

דברים אלה מקבלים משנה תוקף לנוכח העובדה שהחות"ים, על אף הסכם הפסקת האש שנחתם במאי עם ארה"ב, הטביעו לאחרונה שתי ספינות וגרמו למותם של מלחים. נראה כי החות"ים ניצלו את ה**ירידה** בנוכחות הצבאית האמריקאית בים האדום, ובכלל זה היעדרן של נוסאות מטוסים ששימשו גורם מרתיע, לצד מגבלותיה של משימת האיחוד האירופי (Aspides) בכיסוי מלא ויעיל של המרחב. בעוד שממשל ארה"ב הציג את הפסקת האש כהישג שיחזק את חופש השיט והיציבות במרחב הים האדום, החות"ים ראו במהלך ניצחון על המערב והוכחה לכך שארה"ב נכנעה ללחצים שהפעילו.

בטווח הרחוק, מוטב לישראל לשקול לשנות את ייעודו של חיל הים כך שיהפוך מכוח שמטרתו העיקרית הגנה על חופי ישראל והבטחת חופש השיט, לכוח התקפי משמעותי בזירה האזורית. בתחילת יוני עשתה ישראל שימוש תקדימי ומוצלח בספינות טילים של חיל הים נגד מטרות של המורדים, וראוי לשקול להפוך זאת לפרקטיקה קבועה בעתיד. על חיל הים להיות מסוגל להפעיל עוצמה בעומק שטחי אויב, ולשמש כמרכיב מרכזי בהרתעה מול איומים שמקורם בתימן.

לשם כך, נדרש לצייד את החיל בספינות תקיפה גדולות וכבדות יותר מספינות הסער הקיימות כיום – כמו משחתות קטנות או פריגטות כבדות – שיהיו בעלות טווח ארוך ויכולת שהייה ממושכת בים. יש לפעול לבניית יכולות מתקדמות הכוללות, בין היתר, פיתוח והצטיידות בטילים בליסטיים מדויקים

לטווח בינוני, ברוח [הצעתו](#) של יובל שטייניץ אותה קידם כיו"ר ועדת חוץ וביטחון ב-2003, אך היא נזנחה לאורך השנים.

<u>מה יכולה ישראל לעשות בכוחות עצמה</u>
• היערכות עצמאית – לפתח יכולת צבאית ומודיעינית לניהול מערכה ארוכת טווח מול החותמים ללא תלות חיצונית.
• יוזמה התקפית – לתקוף באופן שיטתי נמלים, תשתיות ואישים בכירים, ולשבש סיוע איראני כולל פגיעה באוניות ובנכסים.
• לחץ מדיני – לשכנע את ארה"ב לראות בחותמים חלק מהמערכה מול איראן ולעודד פעולה אמריקאית ישירה.
• חיזוק חיל הים – להפוך אותו לכוח התקפי אזורי עם כלי שיט גדולים ויכולת פעולה לטווח ארוך.
• יכולות מתקדמות – לפתח ולהצטייד בטיילים בליסטיים מדויקים לטווח בינוני.

סיכום

החותמים, תנועה שיעית-זיידית הנתמכת בידי איראן, ביססו את שליטתם בצפון-מערב תימן מאז 2014, תוך השתלטות על מוסדות המדינה, בניית מודל שלטוני בהשראת איראן, ודיכוי פנימי. הם מנצלים את הפילוג בין יריביהם – סעודיה, איחוד האמירויות, ממשלת תימן ומועצת המעבר הדרומית – לצד תמיכה חיצונית מגורמים פרו-איראניים ומדינות נוספות. יכולותיהם כוללות מערכי טילים, כטב"מים וביצורים תת-קרקעיים, אך הם סובלים ממקורות אספקה מוגבלים ותלות בסיוע איראני.

האיום החותמי חורג מגבולות תימן: הוא פוגע בסחר הבינלאומי בים האדום ובתעלת סואץ, פוגע קשות בכלכלות מצרים ומדינות נוספות, וכולל תקיפות ישירות על ישראל מאז נובמבר 2023. החותמים ממתגים עצמם כחלק מציר ההתנגדות בראשות איראן ומשתמשים בסולידריות עם חמאס להצדקת פעולותיהם.

המאבק בהם מחייב שני מסלולים:

1. **מאמץ אזורי מתואם** – רתימת ארה"ב, סעודיה ושותפות נוספות לפעולה משולבת שתבלום את ההתעצמות החותמית, תבודד אותם כלכלית ומדינית, ותבסס יציבות פוליטית בתימן באמצעות חזית צבאית אנטי-חותמית מאוחדת. הכלים כוללים גדיעת רשת הברחות האמל"ח, בידוד כלכלי (ניתוק המערכת הבנקאית החותמית מהמערכת הגלובלית), וסיכול קשרים אזוריים עם מדינות וארגוני טרור.

2. **היערכות ישראלית עצמאית** – פיתוח תפיסה צבאית-מודיעינית לניהול מערכה ארוכת טווח ללא תלות חיצונית; מעבר מגישה תגובתית ליוזמה התקפית שיטתית נגד נמלים, תשתיות ואישים בכירים; שיבוש הסיוע האיראני כולל פגיעה באוניות מודיעין ונכסים איראניים; חיזוק חיל הים לכוח התקפי אזורי עם כלי שיט גדולים ויכולת פעולה לטווח ארוך; פיתוח טילים בליסטיים מדויקים לטווח בינוני.

כל הבלגה מול החותיים רק תחזק את איראן. מומלץ לאמץ את עקרון "דין תימן כדין טהראן". לנוכח הסרת המחויבות האמריקאית לפעולה ישירה, נדרש מישראל לבנות יכולת להרתעה ולפגיעה עצמאית ומתמשכת, תוך שמירה על שיתופי פעולה אזוריים ככל שניתן.